

Rehabilitació postbè·lica i acompanyament internacional¹

- ❑ El pla proposat per Kosovo per l'Enviat Especial de les Nacions Unides va ser rebutjat per les delegacions de Prístina i Belgrat.
- ❑ El Fons per a la Consolidació de la Pau assignà les dues partides econòmiques a Sierra Leone i Burundi, els dos països objecte d'estudi de la Comissió per a la Consolidació de la Pau.
- ❑ L'Estratègia per a la Reducció de la Pobresa presentada pel Govern de Libèria va rebre el recolzament de la comunitat internacional a la reunió celebrada a Washington.
- ❑ El Parlament nepalí va modificar la Constitució interina per adoptar el federalisme com a forma d'Estat, tot i que sense definir com es concretaria aquest nou sistema.

En el següent capítol es recull l'evolució trimestral dels processos de rehabilitació postbè·lica posats en marxa en 23 països, considerats en aquesta fase segons els criteris assenyalats a l'indicador núm. 4 utilitzat a l'Informe Alerta². El capítol s'estructura atenent a uns eixos de treball genèrics³: Seguretat, govern i participació, Benestar social i econòmic, i justícia i reconciliació, que comprenen les diferents activitats que poden tenir lloc durant un procés de rehabilitació postbè·lica. Finalment, s'inclou un apartat que recull les **iniciatives internacionals més destacades** des del punt de vista de l'acompanyament internacional.

Quadre 4.1. Classificació dels països en rehabilitació postbè·lica

Inici	País	Evolució durant el trimestre
1994	Rwanda	Estancament: Finalitza el procés d'excarceració de presos acusats de participació en el genocidi iniciat fa quatre anys.
1995	Bòsnia i Hercegovina	Estancament: No es va avançar en els processos de reforma pendents per la qual cosa s'estén un any més el mandat de l'OHR.
1996	Guatemala	Estancament: R. Menchú, Nobel de la Pau, anuncia que es presentarà a les eleccions presidencials previstes per al setembre.
1997	Tadjikistan	Estancament: La UNTOP va organitzar un seminari sobre codis de conducta internacional per a periodistes, mentre el Govern va continuar pressionant els mitjans no afins.
1999	Guinea-Bissau	Deteriorament: La crisi institucional i l'enfrontament entre C. Gomes Junior i J. B. Vieira va posar de manifest la falta de reconciliació política.
1999	Sèrbia (Kosovo)	Deteriorament: Van continuar les divergències entre Belgrad i Prístina respecte el futur de Kosovo amb la qual cosa la decisió va recaure en el Consell de Seguretat.
1999	Timor-Leste	Deteriorament: Es va aprovar l'ampliació de la UNMIT per tractar de pal·liar la continua situació d'inseguretat vigent a l'illa abans de les eleccions.
2000	Eritrea	Deteriorament: Es van accentuar les restriccions imposades pel Govern al personal de la missió de les Nacions Unides, mentre la situació es va mantenir volàtil.
2001	Afganistan	Deteriorament: La violència imperant en el sud i l'est del país va impedir la implementació dels programes estipulats a l' <i>Afghanistan Compact</i> .
2001	Sierra Leone	Avanç: Es va establir la Comissió Nacional Electoral que va posar en marxa els primers tràmits per a l'organització de les futures eleccions.
2001	Macedònia, ERY	Estancament: L'oposició parlamentària albanesa va bloquejar el Parlament acusant el Govern de no respectar la representació de les minories.
2002	Angola	Estancament: Les previsions econòmiques de creixement per l'expansió del sector petroler anunciades pel BM i l'FMI van continuar sense repercutir en millores per a la població.

¹ S'entén per rehabilitació postbè·lica l'acció coordinada de diversos actors primaris, secundaris i terciaris, amb o sense mandat o lideratge internacional, encaminada a abordar: la seguretat de la població; la cobertura de les prioritats de caràcter humanitari i el reassentament de les persones desplaçades o refugiades; la reconstrucció física i dels serveis institucionals bàsics; la resolució de les incompatibilitats de fons (normalització socioeconòmica, democràtica i institucional); la reconciliació, el respecte dels drets humans i la lluita contra la impunitat; l'estabilitat regional i la reincorporació als fòrums i organismes internacionals, i l'apoderament de la societat civil i la construcció d'un Estat de Dret, activitats que s'emmarquen dins dels quatre eixos de la rehabilitació que es recullen en aquest apartat.

² Vegeu Escola de Cultura de Pau, *Alerta 2006 sobre conflictes, drets humans i construcció de pau*. Escola de Cultura de Pau, Barcelona, abril de 2006.

³ Center for Strategic and International Studies, *Post-Conflict Reconstruction. Task Framework*. Maig de 2002.

2003	Congo	Avanç: El Govern va convocar la primera volta de les eleccions legislatives pel pròxim 24 de juny de 2007.
2003	Côte d'Ivoire	Avanç: Es va signar un nou acord de pau entre les parts que compta amb el recolzament de tots els grups polítics i moviments socials.
2003	Iraq	Deteriorament: El Govern va aprovar la nova llei del petroli, per la qual les empreses multinacionals adquiriran el dret a explotar fins a un màxim de dos terços del total de les reserves de cru.
2003	Libèria	Avanç: El Govern va presentar la seva Estratègia per a la Reducció de la Pobresa, els principals eixos de la qual son la revitalització de l'economia i la seguretat.
2003	RD Congo	Estancament: Seguia pendent la implementació de l'agenda de transició pel que fa a la governabilitat i reforma del sector de la seguretat.
2004	Haití	Deteriorament: La situació de seguretat va patir un empitjorament notable, tot i l'increment de les operacions de la MINUSTAH, el mandat del qual va ser renovat.
2005	Sudan (Sud)	Deteriorament: El Govern de Sudan del Sud no va aportar els fons necessaris per iniciar el cens electoral, la qual cosa retardarà el referèndum i les eleccions fins el 2008.
2005	Indonèsia (Aceh)	Avanç: L'antic líder del GAM, I. Yusuf, va prendre possessió del càrrec com a Governador d'Aceh, constituint el primer govern democràtic de la província.
2006	Nepal	Avanç: Es va iniciar el procés de redacció de la Constitució permanent, que substituirà la Constitució interina després de les eleccions.
2006	Burundi	Avanç: El país va rebre un recolzament econòmic important per part del Fons per a la Consolidació de la Pau i alguns donants, com ara el BM.
2006	Líban	Estancament: Es van recaptar 5.850 dòlars en la conferència celebrada a París, el lliurament dels quals queda condicionat a un acord de Govern.

4.1. Eixos de treball de la rehabilitació postbèlica

S'han establert quatre divisions per àmbits de treball de la rehabilitació⁴ que engloben de manera genèrica totes les activitats pròpies d'aquesta fase. Finalment, en aquest bloc s'ha afegit un apartat en què es recullen les activitats vinculades a l'acompanyament internacional, tant des del punt de vista del marc que regula la intervenció com des de la seva intervenció financera, ja que aquest aspecte es considera un eix transversal de la rehabilitació.

a) Seguretat⁵

A l'inici d'un procés de rehabilitació postbèlica el restabliment de la seguretat és un dels aspectes clau, atès que la possibilitat d'un retorn a la violència es manté durant molt temps després d'haver-se signat la pau. Des de l'àmbit de la seguretat s'analitzen les reformes vinculades a aquest sector i els aspectes relacionats amb la seguretat pública.

Durant aquest trimestre destaquen principalment les activitats vinculades a la capacitat de la policia que s'han dut a terme a l'**Afganistan**, Timor-Leste i Bòsnia i Hercegovina, els quals es consideren els fets més destacables en aquest àmbit. A l'Afganistan, com a resposta a la situació d'inseguretat i d'enfrontaments vigent en el sud, diversos ministres afganesos, donants i actors internacionals implicats en tasques de seguretat van formar el Grup d'Acció Policial (PAG) i van posar en marxa una policia nacional auxiliar (ANAP) l'àmbit d'actuació de la qual es limitarà a les províncies del sud. La creació d'aquest cos auxiliar va posar de manifest les divergències que existeixen entre els plans nacionals i les accions portades a terme localment. A més, la UE, en resposta al requeriment de l'OTAN, va aprovar l'establiment d'una missió de formació policial, l'objectiu de la qual serà ampliar la presència de la policia afganesa a les 19 províncies.

D'una banda, els líders dels partits polítics de **Bòsnia i Hercegovina** van bloquejar una vegada més l'inici del procés de reforma de la policia. De l'altra, la UE va anunciar la reducció de les tropes que componen l'EUFOR, que passaran de 6.500 a 2.500 efectius.

⁴ Ibíd.

⁵ En aquest àmbit s'emmarquen: seguretat i desmilitarització; capacitat de la policia i l'exèrcit, protecció de la població i protecció d'infraestructures i institucions i restabliment de les institucions de seguretat nacionals. Un aspecte clau dins d'aquest àmbit són els programes de desarmament, desmobilització i reintegració d'antics combatents (DDR), desminatge i recollida d'armament, que s'analitzen de manera específica en l'apartat de desarmament.

Per acabar, la situació de seguretat a **Timor-Leste** continuava extremadament fràgil⁶, per la qual cosa el Consell de Seguretat de l'ONU va decidir ampliar un any la Missió Integrada de les Nacions Unides a l'illa (UNMIT)⁷ incrementant els efectius policials, que hauran de recolzar les Forces Internacionals de Seguretat (ISF) en els processos de reforma d'aquest sector, especialment de cara a les pròximes eleccions.

b) Govern i participació⁸

Aquest àmbit inclou, entre altres, els processos de creació o reforma d'institucions administratives i polítiques i el foment de processos participatius: en concret, l'establiment d'una estructura constitucional representativa, l'enfortiment de la gestió del sector públic i l'administració i la garantia de la participació lliure i activa dels ciutadans en la formació de govern.

Al llarg del trimestre es van dur a terme activitats destacades en l'àmbit de la **formació de govern a Bòsnia i Hercegovina**, on després de quatre mesos de la celebració de les eleccions generals, el Parlament va aprovar la formació d'un nou Govern compost per una coalició de set partits. La Presidència tripartida va designar N. Spiric com a Primer Ministre al capdavant d'un Consell de Ministres amb poca representació de dones i que no compta, segons alguns parlamentaris crítics, amb l'experiència necessària per dur a terme les tasques de Govern. El repte principal del nou Executiu serà dur a terme les reformes acordades necessàries per aconseguir la llum verda en el procés d'associació amb la UE, reformes com ara la de la policia, els mitjans de comunicació i la Constitució, així com el lliurament al TPII dels presumptes criminals de guerra, R. Karadzic i R. Mladic.

En aquest mateix àmbit, al **Nepal** es van fusionar les dues cambres parlamentàries existents fins ara per donar lloc a un únic Parlament interí. Aquest va aprovar la Constitució interina que donava la possibilitat a l'antic grup armat d'oposició maoista, el CPN, de participar en la vida política. Segons alguns analistes, aquesta Constitució concedeix excessiva centralitat al poder executiu, tal com demostra el fet que el Primer Ministre compti amb més poders que el Parlament. A més, el text esmenta les diferents castes, els grups ètnics, i les dones que componen la societat nepalesa, però no especifica com s'assegurarà la seva representació en la futura Assemblea Constituent. Per tant, la manera de garantir la inclusió de determinats grups encara era un dels principals reptes al Nepal, tal com es va fer palès durant els enfrontaments esdevinguts en el sud del país aquest trimestre⁹. Davant d'aquesta situació, la coalició de set partits més els maoistes van arribar a un acord per tal d'incrementar les circumscripcions electorals i a més van decidir adoptar un sistema electoral de representació proporcional. A finals del trimestre el Parlament nepalès va canviar la Constitució adoptant el federalisme com a forma d'Estat, tot i que sense especificar les característiques que ha d'adoptar aquest sistema.

⁶ Vegeu l'apartat de tensions.

⁷ Resolució S/RES/1745 de 22/02/07 en <http://www.un.org/Docs/sc/unsc_resolutions07.htm>.

⁸ Construcció de bon govern i participació (procés d'elaboració d'una Constitució, formació de govern, divisió de poders, desenvolupament d'un govern local, transparència i anticorrupció, suport als processos electorals, enfortiment i formació de partits polítics, independència, transparència i pluralitat dels mitjans de comunicació), apoderament de la societat civil (procés de formació d'associacions, desenvolupament de moviments socials, organització de fòrums de discussió, programes de capacitació social), dimensió regional i (re)inserció en fòrums internacionals (obertura de missions diplomàtiques, ingrés a les Nacions Unides, ingrés en fòrums o organismes regionals).

⁹ Vegeu l'apartat de tensions.

El procés de redacció d'una Constitució després d'un conflicte armat

El procés de redacció d'una Constitució¹⁰, norma fonamental de l'ordenament on es reconeixen tots els drets tant civils i polítics com els drets econòmics, socials i culturals del ciutadà i on es recullen les garanties per assegurar-ne el compliment, és una de les primeres tasques que es duen a terme després de la fi dels conflictes armats, en els països en què s'estimi necessari. Durant el procés constitucional s'estableixen mecanismes per a garantir la gestió dels conflictes a través de mitjans polítics i també es defineix l'estructura de Govern per tal que aquesta en reguli l'accés al poder i els recursos de manera equitativa, evitant un possible ressorgiment de la violència¹¹.

La redacció d'una Constitució en una fase postbèlica és més un exercici polític que legal, ja que ha d'aconseguir harmonitzar els interessos, sovint enfrontats, de les parts implicades. Per tant, és un procés estretament vinculat al disseny del sistema polític i electoral i en què és necessària la participació de la societat per garantir-ne no només la sostenibilitat, sinó una visió àmplia de la gestió de l'Estat més enllà d'una simple distribució de poder i recursos entre els principals actors contraris.

Els reptes principals en aquesta fase són assegurar que els actors clau del conflicte participin i es comprometin amb el procés i el resultat, i generar un diàleg polític inclusiu que faciliti l'apoderament de la societat. De tota manera, per tal que se'n pugui aconseguir la participació pública és necessari un context segur i d'inclusió social i la possibilitat d'exercir la llibertat d'expressió i assemblea, unes condicions que solen estar limitades després de la fi d'un conflicte armat. Davant d'aquesta situació, les constitucions interines o de transició, que garanteixin la continuació d'un procés inclusiu i obert fins a la consecució d'un text final i definitiu a llarg termini, ofereixen una solució eficaç per a la necessitat urgent d'un marc de govern adequat per un país que acaba de sortir d'un conflicte armat.

L'última ronda de converses sobre el futur estatus de **Kosovo** entre les delegacions de Belgrad i Prístina va acabar sense arribar a un compromís. En el seu transcurs es va fer palesa la impossibilitat d'arribar a un acord que satisfés les dues posicions, raó per la qual la decisió última sobre l'estatus d'aquesta província va quedar en mans del Consell de Seguretat de l'ONU. La comunitat internacional també es va mostrar dividida davant la proposta de l'enviat especial de l'ONU, M. Ahtisaari, que compta amb el recolzament dels EUA, però amb l'oposició de Rússia i la Xina i les reticències d'alguns països de la UE, com ara Grècia.

Alguns dels punts més controvertits del pla proposat per Kosovo¹²

- Kosovo haurà de tenir dret a negociar i signar acords internacionals, incloent el dret a sol·licitar l'accés a un organisme internacional.
- Kosovo haurà d'adoptar una Constitució que estipuli mecanismes institucionals i legals per a la protecció i promoció dels drets humans de totes les persones a Kosovo.
- Kosovo haurà de tenir els seus propis símbols nacionals, incloent una bandera, escut i himne, que reflecteixi el seu caràcter multiètnic.
- La tendència de les propietats inamovibles i movibles de la República Federal de Iugoslàvia o la República de Sèrbia situades en el territori de Kosovo en el moment de la firma d'aquest acord hauran de passar a Kosovo.
- Si no s'indica el contrari en l'acord, Kosovo haurà de ser responsable de l'imperi de la llei, la seguretat, la justícia, la seguretat pública, serveis d'intel·ligència, la resposta civil a emergències i el control de les fronteres del seu territori.

L'estancament vigent en el procés de rehabilitació postbèlica de **Côte d'Ivoire** podria desbloquejar-se gràcies al fet que es va signar un nou acord de pau¹³ en què s'estableixen noves bases per al procés, com ara la formació d'un nou Govern de transició, un comandament militar conjunt i un calendari per als fins ara detinguts processos de desarmament, registre de votants i la celebració d'eleccions.

¹⁰ La Constitució és el centre de l'estructura institucional i el sistema legal d'un país i defineix la relació entre els ciutadans, entre els ciutadans i l'Estat, i entre l'Estat i el sistema legal internacional.

¹¹ Samuels, K., "Post-conflict peace-building and constitution making", al *Chicago Journal of International Law*, Vol. 6 No. 2, 2006. a <<http://www.kirstisamuels.com/publications/Samuels%20Chicago%20Journal%20Int%20Law.pdf>>. Hart, V., "Democratic constitution making" *Special Report*, nº107, USIP, Juliol 2003, a <<http://www.usip.org/pubs/specialreports/sr107.pdf>>.

¹² La proposta per a l'estatus de Kosovo completa es pot trobar a <<http://www.unosek.org/unosek/en/statusproposal.html>>.

¹³ Vegeu apartat de processos de pau

Quant a les activitats vinculades als **processos electorals** oberts, durant el trimestre destaquen els casos de Sierra Leone, Timor-Leste, Angola i el Congo. Pel que fa a **Sierra Leone**, el dèficit existent de set milions de dòlars, necessaris per a l'organització del procés electoral previst per a juliol d'aquest any, es va reduir en tres milions. A més, es va establir la Comissió Nacional Electoral, i una de les seves primeres mesures va ser prohibir la participació de més de 1.000 funcionaris en qualsevol activitat relacionada amb els comicis previstos per al mes de juliol, per les acusacions de corrupció i frau que se'ls atribueixen des de les eleccions locals celebrades fa tres anys. Finalment, es va posar en marxa el procés per a censar els electors, així com diverses mesures per a evitar el frau electoral.

Quant a la resta de processos electorals, a **Timor-Leste** l'actual Primer Ministre, J. Ramos Horta, va formalitzar la seva candidatura a les eleccions presidencials, que tindran lloc el 9 d'abril, en una situació de seguretat volàtil. L'actual Primer Ministre va assenyalar la fragilitat del sistema legislatiu timorès com una de les principals causes d'aquesta situació d'inseguretat, al qual sens dubte caldria afegir la falta d'expectatives i ocupació d'un país on la taxa de desocupació entre els joves és del 85%, amb una població que creix un 3% cada any.

A **Angola**, el President J. E. Dos Santos va continuar sense determinar una data per a les eleccions, mentre el Consell de la República va decidir per unanimitat recomanar la seva celebració entre maig i agost del 2008, deixant les presidencials per a 2009. Durant el trimestre es va completar la primera fase del registre de votants, malgrat que els problemes tècnics i logístics i la Comissió Interministerial per al Procés Electoral va anunciar que el cens no es completarà fins a novembre del 2007.

Al **Congo**, el Front Democràtic per a la Comissió Electoral Independent (FDCEI), constituït per una quinzena de partits polítics, va exigir al Govern, després que aquest anunciés la data per als pròxims comicis, la posada en marxa d'una comissió electoral independent que s'encarregui de la seva organització. A més, el líder del Comitè Nacional de la Resistència (CNR), el reverend Ntoumi, que va encapçalat una rebel·lió contra el Govern al comandament de les milícies conegudes com a *Ninjes*, va anunciar la transformació del seu moviment en un partit polític per poder participar a les eleccions legislatives. El nou partit es denominarà Consell Nacional dels Republicans (CNR). S'espera que aquesta transformació política contribueixi a pacificar la regió de Pool.

c) Justícia i reconciliació¹⁴

Contempla la necessitat de crear un sistema legal imparcial i responsable capaç d'afrontar els abusos passats i evitar-ne de futurs. En concret, instaurar un sistema de justícia transparent, lleis justes, sistemes penals que respectin la legislació internacional en matèria de drets humans i mecanismes formals i informals per resoldre els greuges esdevinguts a conseqüència del conflicte¹⁵.

Durant aquest trimestre, la Cambra Baixa del Parlament de l'**Afganistan** va aprovar una llei per la qual proposa la participació dels integrants de grups armats i milícies en un procés de pau i reconciliació, amb la garantia que no seran jutjats pels actes comesos durant el conflicte armat. Aquesta llei va generar l'oposició de 58 organitzacions de la societat civil, així com d'organitzacions internacionals, com l'*International Center for Transitional Justice*, que va recordar que més del 90% de la població va manifestar el 2005 la seva voluntat que tots els imputats fossin processats. Aquesta llei, que en el cas que s'aprovés permetria que els crims de guerra quedessin impunes, encara està pendent de votació a la Cambra Alta.

Tanmateix, el nou acord de pau signat a **Côte d'Ivoire** va establir una nova llei d'amnistia que s'emmarca en el període entre el 17 de setembre de 2000 i la data d'entrada en vigor del nou acord, del qual se n'exclouen els crims de guerra i contra la humanitat, així com els delictes econòmics.

¹⁴ Justícia i reconciliació inclou: justícia transicional; tribunals internacionals, comissions de la veritat, reparacions i capacitació individual; enfortiment del sistema judicial, desenvolupament d'un estat de dret, educació de drets humans, suport als organismes de diàleg i reconciliació.

¹⁵ L'apartat de drets humans aprofundeix en els aspectes de justícia transicional, així com en tot allò directament vinculat al respecte, els drets humans i el dret internacional humanitari.

Finalment, el Govern de **Rwanda** va alliberar més de 9.000 presos acusats d'haver participat en el genocidi. Els presos alliberats són principalment menors, ancians, malalts aguts, presos dels que no constava cap documentació i presoners que van reconèixer la seva participació en el genocidi i que, segons la legislació rwandesa, han estat empresonats més temps del que els corresponia. Aquesta última excarceració va concloure el procés iniciat per decret presidencial el 2003¹⁶. Els alliberats van ser conduïts als "camps de la solidaritat" on seguiran un programa en el qual aprendran les claus de la política nacional actual i, posteriorment, seran jutjats a través dels tribunals Gacaca.

d) Benestar social i econòmic¹⁷

En aquest àmbit les fases d'acció humanitària o d'emergència i de rehabilitació conviuen estretament¹⁸. Es consideren dins d'aquest eix tots els projectes que tenen a veure amb el retorn i reassentament de persones refugiades i desplaçades, la seguretat alimentària, la reconstrucció d'habitatges i infraestructures físiques, l'assistència mèdica, l'assistència social, la generació d'ocupació i les estratègies posades en marxa per al desenvolupament econòmic, la reforma legal dels drets de la propietat i el desenvolupament d'un sistema bancari i financer eficaç.

En aquest trimestre destaquen les iniciatives vinculades a l'explotació de matèries primeres en diferents països: Côte d'Ivoire, Timor-Leste i Angola, en les quals van tenir una intervenció directa els dos principals organismes financers internacionals, el BM i l'FMI. En aquests casos és necessari destacar que en la majoria dels casos la gestió dels beneficis obtinguts a través de l'explotació d'aquests recursos fins ara no ha redundat en un benefici directe clar per a la població.

A **Côte d'Ivoire**, el BM auditarà la gestió del cacau i del petroli per valorar si s'ha corregit la corrupció detectada el 2005 durant una avaluació realitzada per aquesta organització i la UE. L'objectiu és determinar si el destí final dels recursos obtinguts de l'explotació d'aquestes matèries primeres són programes de desenvolupament estatals i de millora de la transparència dels comptes de l'Estat.

A **Timor-Leste**, el Parlament va aprovar l'acord signat fa un any amb Austràlia, que estableix el repartiment dels beneficis obtinguts per l'explotació d'hidrocarburs al mar de Timor entre les dues nacions. Els beneficis que Timor-Leste podria obtenir després de la firma d'aquest acord es calculen d'aproximadament 10.000 milions de dòlars fins a 2020. La caducitat d'aquests recursos posa de manifest la necessitat que el Govern desenvolupi la resta dels sectors, a més del gas i el petroli, per minimitzar l'impacte que la dependència única d'aquests recursos podria tenir en el futur del país. Segons han assenyalat alguns analistes, el Govern hauria d'evitar costis que costis passar de dependre de l'ajuda internacional a dependre exclusivament dels ingressos procedents dels hidrocarburs.

El Govern de **Libèria** va finalitzar el disseny de l'Estratègia per a la Reducció de la Pobresa. La reducció de la desocupació és un dels principals objectius que s'ha marcat el Govern i per aconseguir-ho, segons assenyalava en el document, entre altres mesures, facilitarà l'accés a crèdits.

¹⁶ Des de la promulgació d'aquest decret han estat alliberats un total de 60.000 presos.

¹⁷ Reconstrucció d'infraestructures físiques, programes de suport al retorn i reassentament de persones refugiades i desplaçades, garantia de salut pública i un sistema educatiu, xarxa de seguretat social, estratègies de suport i desenvolupament econòmic, generació d'ocupació, desenvolupament dels mercats econòmics, reforma legal dels drets de propietat, treball i mercantil, suport al comerç internacional, desenvolupament del sistema d'inversions, sistema bancari i financer.

¹⁸ Els aspectes més vinculats a l'assistència d'emergència i el restabliment dels serveis bàsics a la població es descriuen amb més profunditat en l'apartat d'acció humanitària.

Els documents Estratègia per a la Reducció de la Pobresa (PRSP)¹⁹

En aquests documents el Govern analitza les principals causes de la pobresa en el país i defineix l'estratègia nacional que l'Executiu adoptarà per a reduir-la. Aquest document s'elabora a través d'un procés participatiu en què estan implicats tant els actors locals i internacionals de desenvolupament, com la població i els organismes financers internacionals, l'FMI i el BM. La PRSP és un requisit del BM i l'FMI per a poder entrar a formar part de la **iniciativa HIPC**, de cancel·lació del deute extern, i per poder rebre fons procedents de les diverses iniciatives d'aquests dos organismes financers.

Per tant, el BM i l'FMI són els principals promotors de les PRSP creades el 1999 en substitució dels antics programes d'ajust estructural, coneguts pels seus mals resultats tant a l'Àfrica com a Àsia i Amèrica Llatina, on les promeses de desenvolupament no van seguir a les reformes de lliure mercat i les privatitzacions que es van dur a terme amb aquests programes.

Mentre que aquestes iniciatives podrien considerar-se com un fet positiu pel fet de fomentar un procés participatiu per a identificar les causes de la pobresa, així com les possibles solucions, no s'ha d'obviar el fet que és un procés dominat pels organismes financers internacionals que imposen les seves condicions, molt similars a les establertes amb els programes d'ajust estructural, a l'hora de realitzar la concessió de crèdits un fet que deixa poc marge de maniobra al Govern del país. Aquesta condicionalitat de l'ajuda soccava el procés d'apropiació per part del Govern i la possibilitat que aquest defineixi polítiques alternatives a les assenyalades pel BM i l'FMI en el procés de reducció de la pobresa.

A més, el BM i l'FMI van anunciar una previsió de creixement econòmic a **Angola** de més del 30% per aquest any, gràcies a l'expansió del sector petroler. En aquest sentit cal assenyalar que la falta de transparència en la gestió dels beneficis obtinguts a partir del cru ha provocat que els seus beneficis no s'hagin traduït fins ara en millores significatives per a la població.

Pel que fa a l'**Iraq**, la nova llei del petroli, aprovada pel Govern i pendent de ratificació parlamentària, concedeix l'explotació de fins a dos terços de les reserves de petroli conegudes al país a empreses multinacionals, per un termini d'entre 15 i 20 anys. L'acord, a més, estipula que en cas de conflictes legals les empreses no estaran sota jurisdicció dels tribunals nacionals.

e) Marc internacional d'intervenció i comportament de les institucions financeres i donants

Durant un procés de rehabilitació els actors internacionals que intervenen superen el nombre d'actors internacionals que participen en el procés de pau i les relacions que s'estableixen entre els diferents actors implicats són molt més complexes. Per això la coordinació estratègica és un repte polític creixent de la construcció de pau. Això és causa de la proliferació d'actors amb mandats que se sobreposen, les relacions de competitivitat i la competència per uns fons escassos, a la qual cosa també s'uneix el fet que el sistema de rendició de comptes encara no disposa d'una aplicació pràctica més enllà de les auditories realitzades pels propis donants. Per tot això, la coordinació estratègica és un repte polític d'importància creixent en la construcció de la pau i és clau per a l'èxit o el fracàs d'un procés de rehabilitació.

Els plans de treball estipulats a l'*Afghanistan Compact*, acordat per la comunitat internacional i el Govern de l'**Afganistan** a principis de l'any passat, van continuar estancats per la situació de violència vigent a l'est i sud del país. Tot i que no és només la manca de seguretat el que ha

¹⁹ Per a més informació vegeu: Caillods, F. i Hallak, J., "Education and PRSP. A review of experiences". Unesco, *International Institute for Educational Planning*, Paris, 2004. Christiansen, K y Hovland, I., "The PRSP initiative: Multilateral policy change and the role of research", *Overseas Development Institute (ODI)*, Londres, agost de 2003. Ndomo, A., "PRSP rhetoric: sugar-coated structural adjustment reality?", *Trocaire*, abril de 2005.

impedit l'obtenció de resultats, diversos analistes²⁰ apunten el fet que el pla es marca una sèrie d'objectius ambiciosos en qüestions de seguretat, desenvolupament i reformes institucionals sense assenyalar-ne realment terminis d'execució, o mitjans reals per al seu èxit.

El BM va organitzar el *Liberian Partners Forum* a Washington per recaptar fons que recolzin el procés endegat a **Libèria**. Els assistents van acollir positivament l'Estratègia de Reducció de la Pobresa presentada pel Govern. Durant la reunió, els EUA, el Regne Unit i Alemanya van anunciar la cancel·lació de la totalitat del seu deute amb el país, i l'FMI, el Banc Africà per al Desenvolupament i el propi BM, creditors de gairebé la meitat del deute liberian, van arribar a acords per reduir també el deute multilateral.

El Secretari General de l'ONU va anunciar, durant la reunió de la UA celebrada a Addis Abeba, que **Burundi** rebria 35 milions de dòlars, procedents del Fons per a la Consolidació de la Pau²¹, com a suport inicial i a mode d'incentiu per catalitzar posteriors inversions. El Ministre de Desenvolupament i Cooperació noruec va visitar Burundi aquest trimestre i va signar un acord bilateral amb el Govern per recolzar el desenvolupament i el procés de rehabilitació. De la seva banda, el Representant del BM, P. Wolfowitz, va anunciar una aportació de 130 milions de dòlars, com a suport pressupostari i el desenvolupament del sector educatiu, telecomunicacions i desenvolupament comunitari.

Sierra Leone també rebrà 35 milions de dòlars a través del Fons per a la Consolidació de la Pau per finançar projectes de creació de llocs de treball, millora de la justícia i la seguretat, provisió de serveis i enfortiment de la democràcia. A més, el Club de París va cancel·lar el 100% del deute de Sierra Leone i alguns creditors es van comprometre, de forma bilateral, a garantir noves cancel·lacions de deute per valor de 22 milions de dòlars.

A **Bòsnia i Hercegovina** el Consell per a la Implementació de la Pau (PIC) va prorrogar un any més el mandat de l'Oficina de l'Alt Representant (OHR), que es preveia finalitzés aquest any, per la qual cosa l'OHR continuarà al país fins al juny de 2008. El motiu d'aquesta ampliació és la no assumpció de responsabilitats per part dels polítics democràticament electes a l'hora d'emprendre les reformes acordades, esmentades anteriorment.

Al **Sudan (Sud)**, la falta de transparència en la gestió de fons i l'execució d'activitats per part d'algunes ONG presents en aquesta zona va motivar la protesta del President de la Comissió per a la Pau al Sudan Sud (SSPC)²², J. Kok. Mentrestant, la sensació de la població encara era de falta de desenvolupament d'aquesta zona, quan ja han passat dos anys des de la firma de l'acord. La lenta arribada dels fons procedents dels donants és una de les causes que pot explicar l'estancament de les tasques de rehabilitació d'aquesta zona.

Pel que fa a l'**Iraq**, el BM va aprovar un pressupost de 700 milions de dòlars per als fons de reconstrucció de l'Iraq, 285 dels quals són fons propis i 411 són contribucions de la resta de donants que componen el BM.

Quant a les Nacions Unides, el Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar l'establiment d'una missió política per al **Nepal**, UNMIN, mitjançant la resolució 1740²³. L'objectiu d'aquesta missió serà principalment supervisar la implementació dels objectius assenyalats a l'acord de pau signat entre els maoistes i el Govern. La missió, que tindrà al capdavant I. Martín com a Representant Especial del Secretari General, proporcionarà suport tècnic a les eleccions per a l'Assemblea Constituent, i comptarà amb un equip de supervisió electoral, a més de col·laborar en el registre d'armes i combatents maoistes.

A la **RD Congo**, el Consell de Seguretat de l'ONU va ampliar dos mesos el mandat de la MONUC²⁴, mentre queden a l'espera dels resultats de les consultes que el Secretari General de

²⁰ International Crisis Group, *Afghanistan's Endangered Compact*, Asia Briefing n°59, 29/01/07, a <http://www.crisisgroup.org/library/documents/asia/south_asia/b59_afghanistans_endangered_compact.pdf>.

²¹ Aquest Fons, creat a final de 2006, està compost per contribucions voluntàries i vol donar resposta a les prioritats en construcció de pau identificades pels propis Governos i les Nacions Unides.

²² Aquesta Comissió es va crear per decret presidencial i el seu objectiu és la promoció i consolidació de la pau establerta pel CPA.

²³ Resolució S/CAP DE BESTIAR/1740 de 23/01/07 a <http://www.un.org/Docs/sc/unsc_resolutions07.htm>

²⁴ Resolució S/RES/1742 de 15/02/07 a <http://www.un.org/Docs/sc/unsc_resolutions07.htm>.

L'ONU va realitzar a final de març amb les autoritats congoleeses per determinar el paper que haurà de desenvolupar aquesta missió en el futur.

El mandat de la MINUSTAH a **Haití** es va prorrogar vuit mesos més²⁵. Durant aquest període la missió haurà d'incrementar els esforços per garantir les condicions de seguretat i continuarà recolzant el procés de reforma de la Policia Nacional d'Haití, entre altres funcions.

Finalment, el fins ara Responsable del Departament d'Assumptes Polítics de l'ONU, I. Bambari, va ser nomenat nou Assessor Especial per a l'*International Compact*, el programa de rehabilitació postbèl·lica per a l'**Iraq**, posat en marxa al juliol de 2006 per iniciativa del Govern iraquiana.

4.2. Altres temes de l'agenda

En aquest apartat es recullen des d'iniciatives posades en marxa per millorar la resposta internacional durant la fase postbèl·lica a aspectes més vinculats a la teoria i l'anàlisi, així com exemples que puguin considerar-se com bones pràctiques i lliçons apreses.

La Comissió per a la Consolidació de la Pau²⁶

Durant el trimestre es van celebrar diverses reunions per debatre de manera específica els casos de **Burundi** i **Sierra Leone**, els dos primers països en els quals aquest nou organisme de les Nacions Unides està treballant directament. Els participants de la reunió sobre **Burundi** van concloure que el foment del bon govern, l'enfortiment de l'estat de dret i el sector de la seguretat, així com assegurar la recuperació de la comunitat, són els principals reptes que ha d'afrontar el país de manera immediata. Amb aquests reptes com a referència, la Comissió va identificar com a aspectes prioritaris per a la consolidació de la pau en aquest país l'enfortiment del diàleg nacional, la inclusió de les dones en el procés de consolidació de la pau, el suport regional i el desenvolupament de les capacitats del govern per proporcionar serveis bàsics. Els plans immediats de la Comissió per a **Burundi** són finalitzar el pla de treball i començar a definir una estratègia integrada de consolidació de la pau en què es defineixin els compromisos del Govern, i definir també quina és la implicació que s'espera de la comunitat internacional en àrees decisives. A la reunió sobre **Sierra Leone** es va subratllar l'establiment per part del Govern sierraleonès d'un Comitè Nacional Executiu per a la Consolidació de la Pau, així com les reunions celebrades per a determinar les prioritats quant al finançament per part del Fons per a la Consolidació de la Pau.

Durant el trimestre els membres de la Comissió van continuar debatent sobre com hauria de funcionar aquest nou organisme i els aspectes de la construcció de la pau en els quals s'hauria d'implicar. Destaca l'advertència del representant de Sud-àfrica d'intentar evitar que la Comissió es pugui confondre amb una nova agència de finançament, per causa del Fons per a la Consolidació de la Pau, i va recomanar que es definís clarament el seu paper.

En el marc executiu es va acabar de dotar de personal l'Oficina de Suport i es va definir el calendari de treball fins al mes de juliol d'aquest any, establint també les dates en què es realitzarien les primeres visites tant a Burundi com a Sierra Leone, que es van dur a terme al llarg d'aquest trimestre, encara que en el moment del tancament d'aquesta publicació les conclusions d'aquestes visites no s'havien fet públiques.

Bones pràctiques i lliçons apreses

Segons el Departament d'Operacions de Manteniment de la Pau de les Nacions Unides una "bona pràctica" és "una manera de fer que ha provat la seva efectivitat en una situació i pot ser aplicable en una altra"²⁷. És a dir, s'avalua la labor realitzada i es compara amb els resultats obtinguts segons els objectius marcats i el temps, l'esforç i sovint també els diners invertits, i les

²⁵ Resolució S/RES/1743 de 15/02/07 a <http://www.un.org/Docs/sc/unsc_resolutions07.htm>.

²⁶ Nou Organisme intergovernamental de les Nacions Unides creat per respondre a la manca identificada pel Secretari General de l'ONU d'un fòrum on tots els actors de la rehabilitació poguessin reunir-se per coordinar la resposta internacional. Per a més informació vegeu: Baròmetre 10 i Escola de Cultura de Pau Op. cit.

²⁷ A <<http://www.un.org/Depts/dpko/lessons/>>.

conclusions que en resulten després d'aquest tipus d'avaluacions es podrien considerar lliçons apreses. Això no obstant, moltes vegades els treballadors vinculats a la rehabilitació postbè•lica les classifiquen com a "no apreses", fent referència a la quantitat d'ocasions en què es tornen a cometre els mateixos errors que en el passat. Però l'existència d'un actiu de coneixement que contingui bones pràctiques i lliçons apreses procedents d'experiències anteriors en altres contextos o en el mateix, no implica que aquest actiu de coneixement sigui transmès. La necessitat d'encunyar i transmetre les lliçons apreses i bones pràctiques forma part del debat de les Nacions Unides, encara que aquesta preocupació no és exclusiva de l'organització.

Algunes iniciatives internacionals de gestió del coneixement²⁸	
<i>Humanitarian Practice Network</i> ²⁹ < http://www.odihpn.org/ >	Fòrum independent on els treballadors humanitaris, acadèmics, polítics i persones vinculades al sector humanitari poden compartir informació, anàlisis i experiències.
<i>Aid Workers Network</i> < http://www.aidworkers.net/ >	Fòrum on els treballadors de terreny, tant humanitaris com de desenvolupament, poden compartir idees, aprenentatges i bones pràctiques.
<i>Active Learning Network for Accountability and Performance – ALNAP</i> < http://www.alnap.org/ >	Fòrum internacional entre agències establert el 1997 per millorar la qualitat i la rendició de comptes de l'acció humanitària.
<i>Knowledge Management for Development</i> < http://www.km4dev.org/ >	Comunitat de treballadors internacionals del desenvolupament l'objectiu del qual és compartir coneixement sobre de mètodes de treball i experiències.
<i>Peacekeeping Best Practices Unit</i> < http://www.un.org/Depts/dpko/lessons/ >	Eina d'investigació per a les persones interessades en saber més sobre el manteniment de la pau. Gestionada pel Departament d'Operacions de Manteniment de la Pau de l'ONU.
<i>UN Evaluation Forum</i> < http://www.uneval.org/ >	Plataforma per a debatre qüestions relacionades amb la política de les avaluacions i la seva pràctica i compartir metodologies.
<i>Aid Harmonization & Alignment</i> < http://www.aidharmonization.org/ >	Creada per iniciativa de bancs multilaterals, organitzacions internacionals i països donants així com receptors, per contribuir a millorar l'eficàcia en el desenvolupament.
<i>Journal of Humanitarian Assistance</i> < http://www.jha.ac/ >	L'objectiu d'aquest "diari" és facilitar la comunicació entre treballadors humanitaris i analistes. Consta d'un apartat dedicat a informes i lliçons apreses que es denomina: <i>After action reports</i> .
<i>Global Development Learning Network</i> < http://www.gdln.org/ >	Societat global de centres d'aprenentatge que ofereix la possibilitat d'utilitzar els avenços tecnològics en comunicació per a connectar totes les persones que treballen en desenvolupament al món.
<i>United Nations Development Group</i> < http://www.undg.org/ >	Instrument creat dins de la reforma de Nacions Unides pel Secretari General de la ONU el 1997 per millorar l'eficàcia del treball de Nacions Unides en el terreny.
<i>Development Gateway</i> < http://www.developmentgateway.org/ >	Pàgina web que posa internet al servei dels països en vies de desenvolupament. Afavoreix l'accés i intercanvi d'informació, la construcció de capacitats i proporciona un fòrum d'intercanvi per als actors humanitaris.
<i>Tools for Change</i> < http://www.lastfirst.net/ >	Base de dades que conté prop de 11.000 recursos sobre l'ajuda humanitària, construcció de pau i pràctiques de desenvolupament.
<i>Eldis Gateway to Development Information</i> < http://www.eldis.org/ >	Xarxa de gestió del coneixement l'objectiu es promoure l'intercanvi de coneixement basat en la pràctica en l'àmbit del desenvolupament.
<i>People in Aid</i> < http://www.peopleinaid.org/ >	Xarxa internacional d'agències humanitàries i de desenvolupament, l'objectiu del qual és contribuir a millorar l'impacte d'aquestes organitzacions a través de la millora de la gestió dels recursos i el coneixement.

²⁸ Extracte del document: Redondo, G., "Lliçons apreses i bones pràctiques – una aproximació". Abril de 2006, a <<http://www.escolapau.org/img/programas/rehabilitacion/buenas/bp005.pdf>>.

²⁹ S'ha mantingut el nom original per a facilitar-ne la posterior localització (a Internet).